

Medya Okuryazarlığı Dersinin İşlenmesinde Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*

Pınar IŞKIN¹, Alper KESTEN²

Geliş Tarihi: 18.03.2016

Kabul Ediliş Tarihi: 04.08.2016

ÖZ

Medya Okuryazarlığı kavramı, medyadan gelen her türlü içeriği olduğu gibi kabul etmeksizin bir süzgeçten geçirerek alabilme becerisini vurgulamaktadır. Bu beceriye sahip olabilmek medya okuryazarlığının temel ölçütüdür. Bu araştırmada medya okuryazarlığı dersinin işlenmesinde karşılaşılan sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı okullarda Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerle görüşme yoluyla veri toplamak için bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan formda bulunan sorular Samsun ilinde Medya Okuryazarlığı dersini seçen on okulda görev yapan on iki Sosyal Bilgiler öğretmenine sorulmuştur. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak veriler değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda dersin işlenmesinde öğretmenlerin idari görevi, okulun fiziki yapısının yetersizliği, öğrencilerin derse karşı ilgisiz oluşu gibi engeller olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda 2013 yılı ders programının yeniden değerlendirilerek düzeltmeler yapılması, okulların fiziki donanım anlamında iyileştirilmesi, dersin daha ilgi çekici hale getirilmesi için çalışmalar yapılması gerektiği şeklinde önerilerde bulunulabilir.

Anahtar kelimeler: medya okuryazarlığı, ortaokul, müfredat, eğitim, kitle iletişim

Evaluation the Challenges Encountered in Media Literacy Classes by the Teachers' Opinions

ABSTRACT

The concept of Media Literacy refers to the ability to filter the media contents rather than taking everything in. This skill forms the basis of media literacy. This study aims to reveal the challenges encountered in media literacy classes. To this end, an interview form was designed for data collection through interviews with media literacy teachers at Ministry of National Education (MEB) schools. The questions on the form were put to 12 Social Studies teachers at 10 secondary schools in the city of Samsun offering the Media Literacy course. Of the qualitative research methods, descriptive analysis was used for the data collected. The teachers quoted their administrative duties, inadequacy of the schools' physical structures, and pupils' lack of interest amongst the handicaps in their Media Literacy courses. In light of these findings, the suggestions of the study focus on the revision and amendment of the 2013 curriculum, improvement of schools' physical facilities, and work towards making the course more interesting.

---

* Bu çalışma "Öğretmen görüşlerine göre yeni medya okuryazarlığı programı" adlı tez çalışmasından üretilmiştir.

1 Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, pinar.iskin@omu.edu.tr

2 Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, alperkesten@gmail.com

Keywords: media literacy, secondary school, curriculum, education, mass communication

GİRİŞ

Multimedya çağı olarak kabul edilen 21. yüzyılda, insanlar edindikleri bilgilerin önemli bir bölümünü görsel imgelerden, karmaşık ses düzenlemelerinden ve farklı medya formatlarından almaktadırlar (Kellner ve Share, 2007). Medya kavramı yabancı kaynaklarda, etkileşim içindeki üç unsuru anlamak şeklinde tanımlanmaktadır. Bu unsurları; teknolojik, ekonomik, bürokratik ve yasal kısıtlamaları içeren üretim süreci, metin ve izleyiciler oluşturmaktadır (Aufderheide, 1993). Bir başka tanımda ise medya, yığınlarla iletişimi sağlayan radyo, televizyon, gazete ve dergiler gibi basın yayını organlarının tümünü içeren ortak ad olarak tanımlanmıştır (Püsküllüoğlu, 2003). Etrafımızdaki pek çok alanın içinde yer alan medya büyük bir endüstri olarak biçimlenirken, ürünleriyle çeşitlilik arz etmektedir. Her gün binlerce mesajına ulaştığımız medyayı oluşturan listede; kitaptan dergiye, gazeteden süreli yayına, televizyon yayınından radyo yayınına, bilgisayar yazılımından filme, fotoğraftan video paketine, kasetten CD'ye, ilandan, internete ve e-yayınlar kadar uzayan onlarca ürün bulunmaktadır (Önal, 2007). Böylesine çeşitlilik arz eden bir yapıya sahip olmasından dolayı medya bebek, çocuk, genç ya da yetişkin demeden herkese değişik düzeylerde ulaşan bir güçtür. Medya bu özellikleriyle zaman zaman, sadece bilgi edinmek için kullanılan bir kaynak olarak değil; aynı zamanda eğitici, eğlendirici ve etkileyici bir arkadaş olarak da değerlendirilebilmektedir (Önal, 2007).

Medya araçlarının günümüzde hayatımıza bu kadar etkili bir şekilde girmesinin en temel nedenlerinden biri medya araçlarının çok büyük oranda kitlelere ulaşacak şekilde dizayn edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu noktada daha ileriye gitmeden kitle iletişimin ne olduğuna bakmak faydalı olacaktır. Kitle iletişimi, bir kanal kullanarak geniş, hızlı ve sürekli biçimde iletiler yayarak kitlelerde tepki uyandırma ve tepkileri belirleme süreci olarak tanımlanabilir (Bayram, 2002). Cüceloğlu (2011) ise kitle iletişiminde kaynak ve hedef birimlerin karşı karşıya gelmediklerini; gazeteler, dergiler, film, radyo ve televizyon kitle iletişiminin kanallarını oluşturduklarını ve bu kanallar aracılığıyla bir tek kaynağın çok sayıda hedefe geniş bir alan ve zaman içinde ulaşabildiğini söylemiştir. Kitle iletişiminin, bireylerin birbirleri arasındaki iletişimden çok, kitle iletişim kanalları ile bireyler arasındaki etkileşimden doğan bir kavram olduğu görülmektedir. Kitle iletişim araçları büyük bir yelpaze içerisinde bize sunulmakta ve çağın gerekleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda önemlerini korumakta ya da yerlerini yeni kitle iletişim araçlarına bırakmaktadırlar. Örneğin, internet gazeteciliği, e-kitap, Facebook, Twitter gibi kitle iletişim araçları hızla hayatımıza girerken basılı kitap, gazete, dergi gibi geleneksel kitle iletişim araçları mevcut pozisyonlarını korumakta sıkıntı çekmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007). Günümüzde bütün kitle iletişim araçları hayatımızı bir şekilde etkilemekle birlikte özellikle televizyon ve internetin bireyler üzerindeki etkisine ayrı bir parantez açmak gerekmektedir.

En etkili kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon insanların hayatını kimi zaman olumlu kimi zamanda olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Bugün televizyonda doğru program seçimleri yapıldığında, televizyon çocukların sosyalleşmesine ve bazı kavramları öğrenmelerine ve pekiştirmelerine katkı sağlayabilmektedir. Serhatlıoğlu'nun (2006) yaptığı çalışmada bu bilgiyi doğrulayacak veriler göze çarpmaktadır. İlgili çalışmada veliler ve öğretmenler, çocukların arkadaşlarıyla ve çevresiyle kurduğu diyalogları sürdürebilmesinde, anlattığı hikaye, masal ve rüyalarda, sınıf içi etkinliklerde televizyon programlarının etkilerinin olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca çocuk, televizyon sayesinde yaşamı boyunca hiç gidip görmediği yerler hakkında fikir sahibi olurken, hiç tanımadığı insanların hayatına dair pek çok bilgiyi de edinmektedir (Adak, 2004). Bilgilenme, sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel bakımdan bilinçlenme gibi süreçlere olumlu etkisi olan televizyon, çocuğun hayata hazırlık süresinde de en iyi yardımcılarından biri olmaktadır (Bütün, 2010 ve Kaya ve Tuna, 2008).

Televizyonun özellikle çocuklar üzerindeki etkisi her zaman bu şekilde olumlu yönde olmamaktadır. Örneğin, haber bültenlerinden, dizilere; spor programlarından reklamlara kadar birçok programın içinde aşıktan ya da gizli olarak çocukları olumsuz etkileyebilecek iletilere yer verilmektedir. Tüm bu iletilere maruz kalan çocuklar için bu iletileri okumak, anlamlandırmak, seçmek ve değerlendirmek noktasında farklı bir algılama geliştirme gereksinimi doğmaktadır (Kalan, 2010). İnan'ın (2014) çalışmasına göre ebeveynlerin televizyon izleme oranları öğrencilerle hemen hemen aynı düzeydedir. Yine aynı çalışmaya göre ebeveynler televizyonu zaman kaybı olarak değerlendirmişler, televizyonun çocuklarını olumsuz yönde etkilediğine kanaat getirmişlerdir. Buna rağmen ailelerin evde televizyon kullanımı konusunda gerekli kısıtlamalara yer vermedikleri görülmüştür. Bu durum, çocuğun televizyon seyretmesini engellemenin, diğer medya araçlarının iletilerinden onları soyutlamanın içinde bulunduğumuz koşullar itibarıyla çok kolay olmadığını ortaya koymaktadır (Kalan, 2010).

Bireyleri yoğun bir şekilde etkisi altına alan tek kitle aracı televizyon değildir. Yaklaşık 20 yıl önce tanıştığımız internet büyük bir hızla hayatımıza nüfuz etmiş ve belki de televizyondan daha etkili bir kitle iletişim aracına dönüşmüştür. İnternetin de tıpkı televizyon gibi yaşantımız üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri bulunmaktadır. İnternetin olumlu yönlerine vurgu yapılmak istenirse pek çok şey söylenebilir. İnternet kişilerin ulaşmak istedikleri hedef kitleye rahat ve düşük maliyetle ulaşabilmelerini sağlayan önemli bir kitle iletişim aracıdır. İnternette kişiler arasında aktarılan bilgiler sayesinde yine internete özgü bir ortam oluşmakta, alışveriş yapılabilen, bankacılık işlemleri yapılabilen, konferanslar gerçekleştirilebilen ve yapılan türlü etkinliklerin büyük kitlelere ulaşması sağlanabilmektedir. İnternette var olan farklı sosyal medya hesapları sayesinde, aynı ortamı paylaşmasalar bile kişiler birbirleriyle iletişime geçebilmekte ve bilgi alışverişini yapabilmektedirler. İnternette birlikte mesafeler yok olmakta ve bilgi, kendisine toplum içinde özgür bir paylaşım alanı

bulabilmektedir (Arklan ve Taşdemir, 2008; Ertuğrul ve Keskin, 2012; Kelleher, 2006). Ancak insan hayatına yaptığı tüm bu olumlu etkilerin yanı sıra internetin de bireyler üzerinde pek çok olumsuz etkisi vardır. İnternet kullanımı çok fazla olan kişilerde zamanla iletişim problemleri baş göstermektedir. Bu kişilerde yeme, içme alışkanlıklarından uyku bozukluklarına, yanlış oturma şekilleri başta olmak üzere birçok sağlık sorunu görülmektedir. Bilim adamlarımız da iletişimsizliğin neden olacağı kuşaklar arası çatışmaların artacağı gelecekte ruhsal açıdan sağlıksız bir toplum yapısının oluşacağı yönünde görüş beyan etmişlerdir. Günümüzde şiddet olaylarının artışı da bu düşünceleri destekler niteliktedir (Ertuğrul ve Keskin, 2012).

Görüldüğü üzere medyanın bizleri dört bir taraftan kuşattığı böyle bir çağda onun etkisinden uzak kalmak neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Bu durum kitle iletişim araçlarıyla ilgili birtakım yönlendirmeler ve sınırlandırmalar yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Ancak yapılan sınırlandırmaların çoğu zaman işe yaramadığı ve medyanın doğrudan ya da dolaylı olarak hayatımıza bir şekilde girdiği düşünüldüğünde, bireylerin kendilerine ulaştırılan medya mesajlarını analiz edip yorumlayabilecek beceriye sahip olmalarına yönelik eğitimlerin ön plana çıkarılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi yönünde fikir beyan edilmiştir. Özellikle çocukların medya karşısında pasif alıcılar olmaları yerine, aktif olarak düşünen, irdeleyen, değerlendirme yapabilen bireyler olabilmeleri için “medya okuryazarlığı” kavramı ortaya atılmıştır. Medya okuryazarlığı kavramının birçok tanımı olmakla birlikte en çok kabul gören tanım Aspen’de 1992 yılında yapılan toplantıya katılan araştırmacıların üzerinde uzlaştıkları tanımdır. Bu tanıma göre medya okuryazarlığı, belirli çıktılara ulaşabilmeye çalışan bir vatandaşın, analiz yapma, bilgi üretme becerilerine sahip olmasıdır (Aufderheide, 1993). Bu tanım birçok farklı anlama gelebilmektedir. Bazılarına göre; bu tanımda geçen analiz yapmanın çözümlenme ve değerlendirme olarak ifade edilmesi ve bilgi üretmenin çözümlenme ya da alternatif ifade sağlamak şeklinde açıklanması daha mantıklıdır. Yine bu tanımda geçen bilgi üretimi, açık sembollerden medya sürecine videoyu yayımlamaktan bilgisayarlı multi- medyanın dijital dünyasına uzanan pek çok anlama gelebilecek açıklamayı içinde barındırmaktadır. Ulaşılmak istenen “çıktılar” ise bu tartışmayı bu çıktıların medya okuryazarlığı tanımı açısından neler olabileceği boyutuna götürmektedir (Aufderheide, 1993).

Medyanın yaşantımız üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkileri olduğu ve medyadan günlük yaşantımızı soyutlamanın zorluğu göz önünde bulundurulduğunda amaç, medyadan kurtulmak değil medyanın olumlu yanlarından en güzel şekilde faydalanabilmek olmalıdır. Bunun başarabilmek de ancak eğitim programlarında yapılacak düzenlemelerle mümkün olabilecektir. Bilinçli ve eleştirel bir medya tüketicisi ve üreticisi bilincini kazanma, kurgu ve gerçeği ayırt etme, medya iletilerini çözümlenme ve değerlendirme yeterliliğini kazanmak ilkokuldan başlayarak eğitimin hedeflerine eklenmesi gereken önemli konulardır (Jols ve Thoman, 2008). Böylece medya okuryazarlığının tanımında

da geçen medya mesajlarını sorgulama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme için gereksinim duyulan bilgi ve beceriler de erken yaşta kazandırılabilir (Deveci ve Çengelci, 2008). Bir çocuğun 6 - 18 yaş arasındaki yaşamının dörtte birinden fazlasını medya araçları karşısında geçirmekte olduğunu göz önünde bulundurursak bu becerilerin çocuklara erken yaşta kazandırılmasının önemini daha da iyi anlayabiliriz (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

Medyayı en iyi şekilde ve olumlu yönleriyle kullanabilmek amacıyla dünyada birçok ülkede adımlar atılmış ve büyük ölçüde dikkat çeken çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar medya okuryazarlığı dersinin de kendisine diğer dersler arasında bir yer bulmasını sağlamıştır. Medya okuryazarlığı dersini öğretim izlencelerine alan ülkeler arasında; Avustralya, Kanada, Japonya, İsrail, Latin Amerika, ABD, İngiltere, Fransa, Belçika, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Avusturya, Portekiz, İsveç ve Finlandiya yer alırken, Avrupa Birliği'ne yeni katılan Slovenya, Polonya ve Macaristan gibi ülkelerde medya okuryazarlığı konusunda pilot uygulamalar görülmektedir (Şeylan, 2008). Türkiye'de ise medya okuryazarlığı ile ilgili ilk ciddi ve sistematik çalışmalar 2000'li yılların başında başlamıştır. Bu kavram, Türkiye'de ilk kez 20 - 21 Şubat 2003 tarihinde düzenlenen İletişim Şurası'nda tartışılmıştır. Ülkemizin önde gelen kamu kurumlarının, sivil toplum örgütlerinin ve üniversitelerin temsil edildiği, 2004 yılında kurulan Şiddeti Önleme Platformu da medya okuryazarlığının ülkemizdeki gelişiminde önemli bir paya sahiptir (Altun, 2009). Bunun yanında Türkiye'de Medya Okuryazarlığı hareketinin sesini duyurmasında pek çok kurumun önemli etkileri olmuştur. Örneğin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) yetkililerinin, medya ve etkileri alanında çalışma yapan akademisyenlerin katılımlarıyla, Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programı hazırlanması için 22 Ağustos 2006 tarihinde bir protokol imzalanmıştır. Ardından 2006 - 2007 eğitim yılında 5 ilköğretim okulunda 7. sınıf seviyesinde pilot uygulamanın başlamasına karar verilmiştir. 2007 yılının sonunda Medya Okuryazarlığı dersi öğretim programına yardımcı doküman olarak ilgili komisyon tarafından "İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı" hazırlanmıştır. Bu kitapta dersi yürütmekle görevli öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla her üniteyle ilgili gerekli teorik bilgilere ve çeşitli serbest yazılara yer verilmiştir. 2007 - 2008 öğretim yılında da Medya Okuryazarlığı seçmeli bir ders olarak ilköğretim okullarının ikinci kademesinde uygulanmaya başlanmıştır (Altun, 2008; Elma vd., 2009a; Şahin, 2012). Medya okuryazarlığı dersini verecek öğretmenlerin branşları ve nitelikleri ders programları hazırlanırken dikkate alınmış ve seçilen okullarda Medya Okuryazarlığı dersini vermesi için 123 kişilik öğretmen grubu "Eğitici Eğitimi Programı" kapsamında hizmet içi eğitime alınmıştır. Bu etkinlik 7 - 10 Eylül 2006 ve 25 - 28 Haziran 2007 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir (Ülker, 2012). Bütün bu çabaların sonucu olarak RTÜK tarafından seçmeli bir Medya Okuryazarlığı dersinin programlara konulması teklifine MEB ve TTKB'den olumlu yanıt alınmıştır. 2007 yılının sonuna gelindiğinde ise Medya

Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'na yardımcı doküman olarak "İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı" hazırlanmıştır. Bu kitapta öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla her üniteye ilişkin gerekli teorik bilgilere ve çeşitli serbest yazılara yer verilmiştir (Bacaksız, 2010). 2012 yılı Temmuz ayında Ankara'da Medya Okuryazarlığı Çalıştayı düzenlenmiş, internet, sosyal ağlar ve yeni medya alanlarındaki gelişmelere bakılarak mevcut uygulamalar gözden geçirilmiştir. Çalıştay sürecinde Medya Okuryazarlığı dersi, medya aracılığıyla öğrenmekten ziyade, medya hakkında öğrenmeler gerçekleştirilebilmesi bağlamında ele alınmıştır (Söylemez, 2012). Bu çalıştayın ardından hazırlanan sonuç bildirisinde Medya Okuryazarlığıyla ilgili program içeriklerinin sürekli yenilenmesi ve bu konuda içeriklerin tespiti için kapsamlı, bilimsel ihtiyaç analizleri yürütülmesi önerilmiştir. Medya okuryazarlığı dersinin öğretim materyallerinin hem yazılı hem de kitle iletişim araçları ortamlarında düzenlenmesi ise bu bildiride sunulan bir diğer öneridir (Medya Okuryazarlığı Çalıştayı Sonuç Bildirisi, 2012). Bu bildirideki önerilerden yola çıkılarak 2013 yılında Medya Okuryazarlığı ders programı yenilenmiştir.

Yaklaşık 10 yıldır uygulamada olan Medya Okuryazarlığı dersi Türkiye'de ilk başlarda ilgiyle karşılanırsa da zamanla birtakım faktörler derse olan ilginin azalmasına neden olmuştur. Bu nedenler ne yazık ki Medya Okuryazarlığı hareketinin ilk gününden bu yana ortadan kaldırılamamıştır. Öyle ki derse sadece öğrencilerin değil, öğretmen ve velilerin de ilgileri giderek azalmıştır. Samsun Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda 2014 - 2015 öğretim yılında Medya Okuryazarlığını seçmeli ders olarak okutan okul sayısının sadece 12 olduğu belirlenmiştir. Dersin amacına ulaştığı ya da derste ders ile ilgili konuların işlendiği okullar ise istisna olmaktan öteye gidememişlerdir. Yenilenen programın da birçok yeniliği beraberinde getirmesine rağmen bu sorunların çözümünde etkili olamadığı görülmüştür.

Dersin işlenmesinde karşılaşılan sorunların ortaya konulmasının ve bununla birlikte çözüm önerilerinin getirilmesinin, alandaki literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yüzden, Medya Okuryazarlığı dersinin işlenmemesine ya da işlense de dersten istenilen verimin alınamamasına sebebiyet veren durumların neler olduğunu ortaya koyan bu çalışmanın alanda ileride yapılacak geliştirme çabalarına yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu anlamda çalışmanın, uygulayıcıların ya da program hazırlayanların da dikkatini çekebileceği ve programdaki aksaklıkların düzeltilebilmesi adına dikkat çekerek programda iyileştirmeler yapılabilmesini sağlayabileceği de düşünülmektedir. Bu amaçları gerçekleştirmek için çalışma kapsamında seçilen MEB'e bağlı 12 okulda medya okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerle görüşmeler yapılmış ve aşağıdaki gibi sorulara yanıt aranmıştır:

1. Medya Okuryazarlığı dersine giren öğretmenler bu ders hakkında genel olarak ne düşünülmektedirler?
2. Medya Okuryazarlığı dersine giren öğretmenlerin dersin işlenmesinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu Samsun ilinde seçilen ilkököl ve ortaokul olmak üzere on okulda görev yapmakta olan, Medya Okuryazarlığı dersine giren, farklı branşlardan olan on iki öğretmenden oluşmaktadır. Çalışma grubunun seçiminde Samsun ilinde Medya Okuryazarlığı dersini seçen Atakum, İlkadım ve Tekkeköy ilçelerinden toplamda on iki okul seçilmiştir. Sadece on iki okul seçilmesinin nedeni ise Samsun ili ve ilçeleri dâhilinde bu dersi seçen okulların on iki okulla sınırlı kalmasıdır. Samsun ili ve ilçeleri genelinde bu on iki okul dışında hiçbir okul Medya Okuryazarlığı dersini seçmemiştir. Bu okullardan iki tanesi çeşitli nedenlerle görüşmeyi yapmak istemedikleri için çalışma grubundan çıkarılmışlardır.

Görüşme yapılan kişiler hakkındaki bilgilere aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenler Hakkında Bilgiler

Öğretmenin Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Mezun Olduğu Bölüm	Görevi	Hizmet Yılı
Ö1	Erkek	37	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğretmen	13
Ö2	Erkek	36	Tarih Öğretmenliği	Müdür Yardımcısı	15
Ö3	Erkek	34	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğretmen	13
Ö4	Kadın	34	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğretmen	5
Ö5	Erkek	50	Coğrafya	Öğretmen	17
Ö6	Kadın	37	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğretmen	8
Ö7	Kadın	40	Tarih Öğretmenliği	Öğretmen	17
Ö8	Erkek	41	Tarih Öğretmenliği	Öğretmen	16
Ö9	Kadın	39	Tarih	Öğretmen	15
Ö10	Erkek	35	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Öğretmen	8
Ö11	Erkek	45	Sınıf Öğretmenliği	Müdür	25
Ö12	Erkek	50	Tarih Öğretmenliği	Müdür	29

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı dersi hakkındaki görüşlerini almak ve medya okuryazarlığı dersinin işlenmesinin önündeki engellerin neler olduğunu tespit etmek için bir

adet görüşme formu hazırlanmıştır. Bu araştırmada önce doküman analizi yapılarak 2006 ve 2013 yılı Medya Okuryazarlığı ders programları ve daha önce alanda yapılan benzer çalışmalar incelenmiş ve görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular 3 uzmanın görüşü alınarak gerekli görülen düzeltmelerle son şeklini almıştır. Yapılan tüm görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir.

Araştırılan olgu veya olay hakkında geçerli bir resim oluşturulabilmesi adına, araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit ettirebilmesi için bazı ek yöntemler (çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi, vb.) kullanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmacının bu yöntemleri kullanması, yapılan çalışmanın geçerliği ve güvenilirliği açısından büyük önem arz etmektedir. Geçerlik ve güvenilirlik, türüne bakılmaksızın herhangi bir araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması, verilerinin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması ile bulgularının sunulması aşamalarında çok önemli olan kavramlardır (Merriam, 2013). Bilimsel araştırmada geçerlilik ölçülmek istenilen şeyin kullanılan yöntemle hangi ölçüde ölçülebildiğinin değerlendirilmesidir. Geçerlilik kavramı bilimsel çalışmaların anlamlılığı, uygunluğu ve kullanılabilirliği anlamına gelmektedir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013). Bilimsel araştırmalarda güvenilirlik ise araştırma sonuçlarının aynı çalışma başka bir yerde benzer bir örneklem ile tekrar edildiği durumlarda benzer sonuçlar verebilmesidir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2013).

Bu araştırmada hazırlanan görüşme formundaki soruların geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla, Medya Okuryazarlığı dersini veren bir öğretmenle ön görüşme yapılarak, görüşme formunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Soruların geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu görüşme diğer on iki görüşmenin haricinde tutulmuştur. Ayrıca elde edilen verilerin geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için veriler, analizler ve yorumların başka araştırmacıya sunulması yöntemine başvurulmuş ve alanda uzman 2 öğretim elemanının görüşleri doğrultusunda çalışmaya son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması için, gerekli kurumlardan izin alınmış, 2014 - 2015 eğitim - öğretim yılında Samsun ilinde dersin seçildiği on okulda görev yapmakta olan Medya Okuryazarlığı dersine giren on iki öğretmene veri toplama aracındaki sorular sorulmuştur. Araştırma için kendisiyle görüşme yapılmak istenene öğretmenlerden bazıları sağlık sorunları nedeniyle, bazıları ders programına hâkim olmadıkları gerekçesiyle, bazıları da görüşmenin kayıt altına alınmasından duydukları tedirginlik nedeniyle görüşme yapmayı kabul etmemişlerdir. Görüşme yapılan on okuldan ikisinde Medya Okuryazarlığı dersi okul müdürlerine, bir tanesinde müdür yardımcısına verilmiştir. Okulda aynı zamanda hem derslere girmeye çalışıp hem de idari görevi olan öğretmenler idari sorumluluklarının dersin işlenmesine engel teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin dersin işleniş süreciyle alakalı olan konularda ve dersin işlenmesi önündeki engelleri anlatmak noktasında çekingen

davrandıkları gözlemlenmiştir. Bu durumun öğretmenlerin söylediklerinin başkaları ile paylaşılacağından duydukları endişeden ileri geldiği düşünülmektedir. Bu durumun önüne, görüşme verilerinin görüşme yapılan kişiden başka hiç kimse ile paylaşılmayacağına dair belgeler karşılıklı imzalanarak, bu belgelerden bir tanesinin de görüşme yapılan öğretmene verilmesiyle geçilmeye çalışılmıştır.

Görüşmeler okulda öğretmenler odası, sınıf gibi ortamlarda yapılmıştır. Nadiren de olsa gürültü ve öğretmene acil soruların sorulması nedeniyle görüşmenin bölünmesi sıkıntıları yaşanmış, ancak bu gibi faktörler görüşme formunda yer alan hiçbir sorunun sorulmasına engel teşkil etmemiştir. Elde edilen görüşme verilerinin analizi için her öğretmene bir kod ad verilmiştir. Öğretmenler birinci öğretmenden on ikinci öğretmene kadar Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö12 şeklinde kodlanmıştır.

BULGULAR

Öğretmenlerin verdikleri cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan bu bölümde Medya Okuryazarlığı dersine giren öğretmenlerin bu ders hakkında genel olarak ne düşündükleri, Medya Okuryazarlığı dersinin işleniş sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri ele alınmıştır.

Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığı Kavramıyla İlgili Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerden medya okuryazarlığının bir ders olarak verilmesinden önce medya okuryazarlığı kavramı ile ilgili olan görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Bu noktada medya okuryazarlığına bir kavram olarak öğretmenlerin nasıl baktığı, onu hangi yönlerden önemli gördükleri değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplardan yola çıkılarak medya okuryazarlığını önemli ve gerekli bir kavram olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Bunun sebebi olarak günümüzde yaşanan problemleri tartışabilmede medya okuryazarı olmanın önem arz etmesi gösterilmiştir. Medyanın toplum üzerinde önemli bir etkisi olması ve bu etki karşısında bireylerin de doğru yönlendirilmesi ve doğru bilgilendirilmesi gereğinin ortaya çıkmış olması yönünden medya okuryazarlığı önemli görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bir tanesi günümüzde kitle iletişim araçlarına erişimin de kolay olması nedeniyle medya iletilerine ulaşmanın kolay hale gelmiş olduğunu vurgulamış bu nedenle bireylerin medya iletilerine eleştirel bir tavırla yaklaşması gerektiğini ve Medya Okuryazarlığı kavramının önemli olduğunu belirtmiştir. Medyanın bizlere aktardığı her bilginin doğru olmadığı bu noktada medyaya eleştirel gözlerle bakabilmek açısından Medya Okuryazarlığının gerekli olduğu da aktarılan görüşler arasındadır. İnsanların medyadan, medyanın hayatlarını biçimlendireceği derecede etkilendiklerini ve bu etkilenmenin ileride büyük sorunlara yol açabileceğini belirten bir katılımcı da bunun önüne geçilebilmesi açısından Medya Okuryazarlığı kavramının önemli olduğunu ifade etmiştir. Medya Okuryazarlığının önemli bir kavram olduğu konusunda hemfikir olan

katılımcıların bulunduğu ortak payda, günümüz medyasının bizlere doğru bilgilerin yanında pek çok yanlış bilgiyi de aktardığı, bu nedenle medyadan gelen tüm iletilere eleştirel gözlerle bakabilmek için medya okuryazarlığı kavramının büyük önem arz ediyor olmasıdır. Bu bağlamda öğretmenlerin verdikleri cevaplardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Ö4: Medya okuryazarlığının, medya iletilerine eleştirel bakmak açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle günümüzde bu öğrencilerin medya iletilerine çok kolay ulaşabilmeleri ya da birden çok medya iletilisine bir araçla ulaşabilmeleri, medya okuryazarlığını çok önemli bir hale getirdi. Mesela akıllı telefonlar var şu anda. Öğrenci mekândan sınırsız olarak, oturduğu yerden her türlü medya iletilisine ulaşabiliyor. O yüzden, öğrencilerin bilinçlenmesi açısından çok önemli görüyorum. Seçici olması açısından ve farkındalığının artması açısından çok önemli buluyorum.

Ö5: Malum günümüzde medyanın hepimiz üzerindeki etkisini biliyoruz. Bu etki olumlu ya da olumsuz olabiliyor. O nedenle medyada yayınlanan, söylenen veya medyadan yararlanmak istediğimiz her bilginin doğru olmadığını da bilmemiz gerekiyor. Çocuklarımızı ona göre yönlendirmemiz gerekiyor. Medyada her gördüklerine hemen doğrudan inanmamaları, bunu araştırmaları veya medyanın farklı farklı türlerinden yararlanmaları gerektiğini düşünüyorum. E bu derste de zaten bunları anlatıyoruz çocuklara. Bu bakımdan gerekli olduğunu düşünüyorum. Faydalı olduğunu düşünüyorum.

Ö7: Yani şimdi bazı şeyleri doğru dinlemek lazım. Doğru okumak lazım. Doğru anlamak da lazım ki bunları ileride davranışa dönüştürmemiz gerektiği zaman en doğru şekilde bize yol gösterebilsin. Yoksa bazen okuduğumuz, işittiğimiz ya da gördüğümüz kaynaklar eğer onları doğru okuyamazsak, algılayamazsak bizi yanlış yönlendirebiliyor. O yüzden önemli yani.

Medya Okuryazarlığı Dersinde Karşılaşılan Sorunlar

Bu kısımda öğretmenlerden Medya Okuryazarlığı dersini işlemeleri önündeki engellerin neler olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre ders işlemeleri noktasında farklı sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar, kendilerini bu dersi vermeye yetecek donanımda görmemeleri, idari görevi olan öğretmenlerin dersi işlemeye yetecek vakit bulamamaları gibi sorunların yanında TEOG, okulun fiziki donanımdan yoksun olması, veli-öğretmen işbirliğinin olmaması, öğrencilerin dersi ciddiye almamaları gibi diğer sorunlar başlığı altında değerlendirilebilecek olan sorunlar olarak ele alınmıştır.

İdari Görevin Ders İşlenmesine Olan Etkisi

Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenler, idari görevi olanlar ve olmayanlar olarak iki kategoride değerlendirilmiştir. Bu bağlamda dersi

işlemelerinin önündeki engeller de bu açıdan değerlendirmeye tabi tutulmaya çalışılmıştır. Medya Okuryazarlığı dersini veren ve idari görevi olan öğretmenlerden üçü de okuldaki işlerinin yoğunluğunun bu dersi işlemelerine engel teşkil ettiğini belirtmişler, bir tanesi ise bu durumun dersi işlemesinde herhangi bir engel teşkil etmediğini belirtecek ifadeye de yer vermiştir. Bu noktada okuldaki idari görevinin ders işlemesine engel teşkil ettiğini belirten öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö2: Aynı zamanda branşım tarih. O derslerde biraz daha takviye yapıyoruz. Test çözüyoruz. Ne bileyim sorunları dinliyoruz. Zaman zaman sorun teşkil ediyor. Yani idari işler anlamında bazı zaman acil bir toplantımız oluyor. Gitmek zorunda kalıyoruz. Bir şekilde aksadığı oluyor.

Ö11: Tabii. Ediyor. Bazen işte sizin gibi misafir geliyor. Veli geliyor. Oturup konuşmanız gerekiyor. Bazen bir toplantıya gitmeniz gerekiyor. Bu tarz durumlarda aksadığı oluyor. Olmuyor desek yalan olur yani.

Ö12: Evet. Ediyor tabii. Bizim okul müdürü olarak yoğun bir iş yükümüz var. İş yoğunluğumuz var. Bu iş yoğunluğunda toplantılarımız var. Birçok kere okulu terk etmek zorundayız. Ya da okulda ani, günlük gelişen olaylar yüzünden derse giremediğimiz zamanlar oluyor. Onun yerine işte rehberlik öğretmenimizi sokuyoruz. Dersin tam amacına ulaştığını da söyleyemem bu konuda.

Okuldaki idari görevinin Medya Okuryazarlığı dersini vermesine engel teşkil etmediğini belirten bir öğretmenin görüşü de aşağıdaki gibidir:

Ö2: Yüzde seksen yüzde doksan katılım anlamında gidiyoruz.

Ders İşlenmesi Önünde Engel Oluşturan Diğer Sorunlar

Dersin işlenmesine engel olan diğer sorunlara öğretmenler, dersin seçmeli ders olması nedeniyle öğrencilerin dersi çok dikkate almamalarını göstermişlerdir. Bu dersten sınavda soru gelmemesinin öğrencilerin derse boş ders gözüyle bakmalarına neden olduğunu ve bu derste başka derslere ait konular işlendiğini belirten öğretmenler, dersin notunun olmamasının da öğrencinin dersi ciddiye almamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Sınıfların kalabalık oluşu, okulun ve sınıfların gerekli altyapıya sahip olmaması dersin işlenmesinde önemli bir engel olarak görülmüştür. Ölçme ve değerlendirmesinin iyi olmaması da bu dersin işlenmesinde bir engel olarak görülmektedir. Öğretmenler dersin işlenmesi önünde en büyük engel olarak ise TEOG kaygısıyla hareket eden öğretmenleri ve öğrencileri işaret etmektedirler. Çünkü bu durum öğretmenleri sınavda soru gelmeyen Medya Okuryazarlığı dersini işlemeyip bunun yerine sınavda soru gelen dersleri işlemek zorunda bırakmaktadır. Bu da öğretmenlerin gözünde dersin işlenmesi önündeki en büyük engel olarak görülmektedir. Ders işlenmesi önünde engelleri olduğunu belirten öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: Yani öncesinde konuştuğumuz gibi bazen bazı okullarda arkadaşlar başka bir ders işlemeyi ya da sınavda soru çıkan derslerle alakalı test çözmeyi tercih ediyorlar. Çok büyük bir ihtimal ben eğer İnkılap Tarihi dersine girseydim ben de ayınısını yapacaktım, samimice söylüyorum. Bu ders daha çok sınavda soru çıkan derslerle gitmişti. Bu dersin işlendiğine ben inanmıyorum. Yani şu ana kadar 2013'e kadar ben Medya Okuryazarlığı dersinin işlendiğine kesinlikle inanmıyorum. Sosyalci giriyorsa Sosyal Bilgilerle alakalı soru çözülmüştür. Türkçeci giriyorsa Türkçeyle alakalı sorular çözülmüştür. İşlendiğine inanmıyorum. Şimdi en başta okulumuzla alakalı en baştaki sıkıntımız sınıfımızın kalabalık olması. Sınavda dersten sorumlu tutulmaması en büyük sıkıntı diye düşünüyorum. İşlenmemesindeki en büyük sıkıntı öğrenci ciddiye almıyor. Bu seneye kadar not da verilmiyordu. Dolayısıyla öğrenci ciddiye almıyordu. Öğretmen de ciddiye almıyordu. Bu ders diğer derslerle ilgili soru çözülebilen bir ders olarak, bir zaman dilimi olarak görülmüyordu.

Ö2: Şimdi Türkçe var. Matematik var. Ne bileyim Fen dersi var. Burada bu derslere baktığımız zaman ne oluyor arkadaşlar konu anlamında geri kalıyor. Kar tatili oluyor. Öğretmen raporlu oluyor. Konular geri kalınca öğretmen kendini rahat hissetmiyor. Çünkü çocuklar TEOG sınavına girecek Bakanlığın yaptığı TEOG sınavı, konular belli. Bu konulardan sorumlusunuz diyor. O konuların yetişmesi için: "Hocam siz idari işlerinize uğraşın ben sizin dersinizi alayım size zahmet." diyor. O şekilde verdiklerimiz oluyor tabii.

Ö3: Medya dersi gibi dersler müdür yardımcılarının ve müdürlerin bu saatleri doldurabilecekleri ve gerçekten verimli olmadıklarını düşündüğüm bir alan haline gelmişti. Çünkü görüyorum yani... Birçok idareci arkadaş o derste test çözdürme, ahlaki birtakım nutuklar verme, okulda davranış problemleri varsa bunları konuşma gibi dersin dışında birçok şeyler işliyor. Zaten ne kitap, ne program, ne yıllık plan böyle şeyler de yok. Bence kesinlikle bu ciddiye alınmalı. Yani donanımlı olması lazım okulun. Alt yapısının uygun olması lazım.

Ö5: Yeni programda bilgisayar sınıfımızın aktif olmaması bizi engelliyor. Yeni programda öğrenci ders kitabı yok. Öğrenci ders kitabının olmaması en büyük handikap, en büyük olumsuzluk. Öğrencinin hazırlanması için elinde hiçbir kaynak yok.

Ö6: Şimdi İnkılap Tarihi'nin ders saati ikiye düştüğü için Medya Okuryazarlığı dersini sekizlerde genelde bize veriyorlar ki İnkılap Tarihi'ndeki o açığı kapatalım diye. Çünkü İnkılap Tarihi'nin ders saati ikiye düştü ama müfredat aynı. Yetişmiyor

ve çocuklar bu dersten TEOG'a giriyor. Biz de TEOG daha önemli diye düşünerek Medya Okuryazarlığına İnkılap Tarihi olarak kullanıyoruz ve bütün Türkiye bunu yapıyor ama kimse söylemiyor. Biz de onu yapıyoruz. Vallahi öğrenci problemleri dışında bir problemimiz yok. Yani o da yüzyılların sorunu. Mesela ben kendi rehberlik sınıfımı bile haftada iki gün görüyorum. $40+40 = 80$ dakika. Ben bu seksen dakikada çocuğa nasıl davranış kazandıracam? Yani mümkün değil. Çünkü davranış kazandırmak için uyarıcının yani benim onlarla birebir iletişim halinde olmam gerekiyor. Mesela yaptıkları bir şeyi bile bir hafta sonra duyuyorum. Nasıl müdahil olayım. Bu da problem yaratıyor işte. Bir de veli beşinci sınıfta çocuğunu terk ediyor. Benim 8 yıllık gözlemim bu. Birinci sınıfta öğretmen kovuyor veli dışarı çıkıyor. İkide öyle, üçte öyle, dörtte öyle. Çocuk büyüyünce veli de çocuktan vaz geçiyor. Diğer çocuklarıyla ilgileniyorlar mesela ama büyüğünün durumunu sormaya gelmiyor veli. Yani çocuk beşinci sınıfa geldiğinde sanki 18 yaşındaki bir gençmiş gibi bazı şeyleri çocuğa bırakıyorlar. Ulaşamıyoruz yani. Sorunlu öğrencilerin velisine ulaşamıyoruz. Özellikle onlara ulaşamıyoruz zaten. Ulaşamayınca da bir çözüm bulamıyoruz. Tek başımıza biz de çözüm üretmiyoruz. O yüzden sorunlar devam edip gidiyor.

Ö9: Dersin işlenmesine engel teşkil eden sorunlarımız bir kere sekizinci sınıflara dersi veriyor olmamız. Sekizinci sınıf çocukları TEOG kaygısıyla hareket ettikleri için bir test çözdük hocam, hazır siz Sosyalcisiniz İnkılap Tarihi testi çözelim bu derste. "Bilgi yarışması mı yapsak acaba?" Hani sanki ders boş dersmiş de notu da olmayınca öyle oluyor zaten. Boş ders, "Bu derste bizim istediğimizi yapalım." havasına bürünüyorlar. Çocuklardan kaynaklanan yani TEOG sınavının getirdiği baskıdan kaynaklanan engellerimiz var.

Ö12: Sekizinci sınıfta çocukların sınava hazırlanması, tabii yoğunluk olarak sınavda çıkacak derslere ağırlık vermeleri yüzünden Medya Okuryazarlığı dersi biraz hafife alınıyor diye düşünüyorum.

Görüşme yapılan üç öğretmen ise Medya Okuryazarlığı dersinin işlenmesi önünde herhangi bir engel olmadığını ifade etmiştir. Bunun nedeni olarak da iki öğretmen okullarının teknolojik açıdan donanımlı olmasını göstermiştir. Ders materyali noktasında problemi olmayan bu öğretmenler ders işlemlerinin önünde de herhangi bir engelleri olmadığını vurgulamışlardır. Bir diğer öğretmen ise yine ders işleme önünde bir engel olmadığını belirtmiş ancak buna dayanak olabilecek herhangi bir şey belirtmemiştir. Bu bağlamda öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö4: Aslında yok. Çünkü biz teknolojik açıdan donanımlı bir okuluz köy okulu olmamıza rağmen. Projeksiyonumuz var.

Bilgisayarımız var. Bilgisayar sınıfımız var. Okul idaresi de her anlamda bize yardımcı olmakta. O yüzden sorun yok. Gayet memnunuz.

Ö8: Yok bir sorun yok dersin işlenmesinde. Şu anda bütün imkânlar mevcut. Yani devlet her türlü imkânı vermiş. İnternetinden, aklınıza ne geliyorsa. Bütün imkânlar var. Yani ders materyalleri konusunda sıkıntı yok. Etkinlikler konusunda sıkıntı yok

Öğretmenlerin Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri

Öğretmenler dersi vermek noktasında kendilerini yeterli görmelerini sağlayan durumlara kanıtlar getirmişlerdir. Bu doğrultuda öğretmenler, medyayı takip etmelerinin, bir Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak üniversitede bu dersi verebilmesine yetecek donanımı edindiren dersler almış olmalarının, hizmet içi eğitim almış olmalarının, kendilerini yetiştirmiş olmalarının ve öğrencilerle işbirliği içinde olmuş olmalarının işlerini oldukça kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir. Bu dersi verebilmek için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “biçilmiş kaftan” olduğunu belirten bir öğretmen de olmuştur. Akademik anlamda aldıkları eğitimin ve bireysel olarak kendilerini geliştirmiş olmalarının, öğretmenlerin kendilerini bu dersi vermeye yetecek durumda görmesindeki en önemli faktörlerden olduğu göze çarpmaktadır. Bu noktada öğretmen görüşleri olumlu yönde olacak şekilde aşağıdaki gibidir:

Ö1: : Evet. Donanımımız var çünkü sıkıntımız var yani iletişimle alakalı sıkıntıyı yaşadığımız için kendi çevremizde, kendi ailemizde, dört dörtlük herkesin donanımı olduğunu düşünüyorum.

Ö3: Yani Sosyal Bilgiler öğretmenlerini bunun için biçilmiş bir kaftan olarak görüyorum ben. Kendimi de bu açıdan medyayı takip eden sosyal, siyasi, ekonomik, sportif olayları takip eden birisi olarak, yeterli buluyorum.

Ö6: Şu açıdan görüyorum biz zaten Sosyal Bilgilerde, üniversitede de çok çeşitli alanlarda ders aldık. Sosyoloji, Psikoloji, Felsefe... Anlattığım için sorun olmuyor.

Ö7: Biz Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak bu ders için ayrı bir eğitim almadık. Hani vatandaşlıkla ilgili almadığımız gibi. Hizmet içi eğitim şeklinde aldık Medya Okuryazarlığı okutmanlığı şeklinde. Şimdi bizim genel olarak, bir Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak oturmuş bir yapımız var. Yani olaylara bakış açısı geliştirebiliyoruz. Daha çok sorup sorgulayabiliyoruz. 5n1k'yı uygulamayı biliyoruz olaylarda. Yani çok şeye hakim olmasak bile onu vermeyi öğrendik en azından. Medya okuryazarlığı dersini de verebiliyoruz çünkü hayatın da içinden bir ders. Hani öğrendiğimiz somut şeylerle kendi bildiklerimizle bu dersi vermeye yeterliyiz yani verebiliyoruz.

Ö8: Şimdi teknoloji çok hızlı geliyor. Yani teknolojideki bütün gelişmeleri tam olarak takip edemiyoruz. Şimdi burada bazen sıkıntılar oluyor teknolojik olarak sosyal ağlarda. O zaman ne yapıyoruz. Yani öğrencilerle belki bir yönüyle iş birliği içerisine giriyoruz. Yani bazen öğrencileri işin içerisine katıyor, onlardan bilgi alıyor ve onu sınıfta değerlendiriyoruz. Daha iyi oluyor ama yeterlilik olarak, orada bir ders anlatmadan ziyade yol gösterme olduğu için pek bir sıkıntı çıkmıyor yani.

Ö10: Bu konuda gerekli donanımım olduğunu söyle; kendimi yetiştirdiğimden dolayı donanımım olduğunu düşünüyorum. İnternetle uğraşıyorum. Program yapmakla uğraşıyorum. Ayrıca kendim Sosyal Bilgiler dersi için posterler hazırlıyorum. Bilgisayar üzerinde, programlarda. İşte kolaj çalışmaları yapıyorum. Bu yönde kendimi geliştirdiğimi düşünüyorum.

Beş öğretmen de kendisini Medya Okuryazarlığı dersini verecek donanımda görmediğini belirtmiştir. Bu öğretmenlerden bazıları buna bir gerekçe göstermezken bir öğretmen de gelişen ve değişen teknolojiye aynı hızda ayak uyduramadığı için bu dersi vermeye yetecek donanımda olmadığını ifade etmiştir. Bir diğer öğretmen ise hayat tecrübesinin ve kültürel gelişimin bu dersi vermeye tam olarak yetecek bir düzeyde olmaması nedeniyle kendisini bu dersi vermeye yetecek donanımda görmediğini belirtmiştir. Bu noktada öğretmen görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö2: Yok. Görmüyorum. Sonuç itibariyle tam anlamıyla yeterli hissetmiyorum o anlamda.

Ö4: Açıkçası çok bir donanımım olduğunu söyleyemeyeceğim.

Ö9: Çok da donanımlı olduğumuzu düşünmüyorum. Çünkü teknoloji sürekli değişiyor. Hepimiz de buna çok çabuk ayak uydurabiliyor muyuz? Televizyon seyredip gazete okurken neyi ne kadar doğru değerlendiriyoruz? Kendimize göre mi acaba çocukları yönlendiriyoruz? Bu konularda tereddütlerim var.

Ö12: Kendi branşımla ilgili ya da hayat tecrübemle ilgili ya da kendimi kültürel gelişimle ilgili olarak ya da medyayı kullanan bir insan olarak bu derste yetkinliğimi sorgularsam tabii ki bizler vermemeliyiz bu dersi.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada seçmeli Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin dersin işlenmesi hususunda karşılaştıkları sorunlara yer verilmeye çalışılmıştır. Daha sonra bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle öğretmenlere medya okuryazarlığı dersi ile ilgili genel görüşlerinin neler olduğu sorularak derse attettikleri önem belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın bulgularında tüm öğretmenlerin medya okuryazarlığının önemli

bir yeri olduğu hakkında hemfikir oldukları belirlenmiştir. Elma vd., (2009b) çalışmalarında, okul müdürlerinin Medya Okuryazarlığı dersine yönelik görüşlerini almışlar ve okul müdürlerinin bu dersi gerekli ve yararlı bir ders olarak kabul ettiklerini belirlemişlerdir. Bu anlamda bu çalışmadan elde edilen bulgular, Elma vd.'nin (2009b) çalışmasında elde ettikleri sonuçlarla örtüşmektedir. Öğretmenlerin Medya Okuryazarlığını önemli bulmalarının altında pek çok gerekçe vardır. Günümüzde medyanın insan hayatında büyük yer kaplaması, çevremizdeki pek çok şeyin medyanın birer yansıması olması öğretmenlerin böyle düşüncelerinde etkili olabilmektedir. Elma vd. 'nin (2009b) ve Y. Ankaralıgil'in (2009) çalışmalarında Medya Okuryazarlığı dersinin öğrencilere, medya karşısında eleştirel olma, medya araçlarını bilinçli kullanmayı öğrenme, ailelerini bilinçlendirebilme ve yaşlarına uygun programlar izleme noktasında katkı sağlayabileceğini tespit etmişlerdir. Bu bulgular araştırmamızın ilgili bulgularına destek oluşturabilecek niteliktedir. Medya Okuryazarlığı dersini alan öğrencilerin medyaya karşı olan tutumlarının değiştiğini ve öğrencilerin daha eleştirel bir bakış açısına sahip olduklarını görmelerinin, öğrencilerin medyadan gelen olumsuz etkilerin bu ders sayesinde farkına varmalarının öğretmenleri bu dersin verilmesi noktasında olumlu düşünmeye teşvik etmiş olabileceği düşünülmektedir.

Medya Okuryazarlığı dersi ilk verilmeye başlandığı yıllardan itibaren farklı branşlardan olan öğretmenler tarafından verilmekte olan bir derstir. Bu dersin hangi branş grubundaki öğretmenlerce verilmesi gerektiği ise tartışılacak bir konudur. Görüşme yapılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden bir kısmı bu dersin kendileri tarafından verilmesi gerektiğini belirtirken, bir kısmı ise bu konuda kendilerini çok donanımlı görmediklerini belirtmişlerdir. Bu konunun tartışılacak olmasının nedeni olarak Medya Okuryazarlığı dersini verecek olan öğretmenlerin genel anlamda lisans düzeyinde bu dersle ilgili eğitim almamaları gösterilebilir. Dolayısıyla medya okuryazarlığı dersini verecek öğretmenlerin ya hizmet öncesi ya da hizmet içi bir Medya Okuryazarlığı eğitimi almaları gerekmektedir (Apak, 2008 ve Keleş, 2009). Keleş (2009) ve Şeylan (2008), Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerden kendisini yeterli görenler olduğu gibi yetersiz gören öğretmenlerin de olduğunu tespit etmişlerdir. Şeylan (2008), Türkiye dahil Medya okuryazarlığı dersinin işlendiği ülkelerde öğretmenlerin niteliksel ve niceliksel olarak yetersiz olduklarını, medya okuryazarlığı alanında eğitim alan öğretmenlerin eğitimlerinin de yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu veriyi doğrulayan bir veri de Tan'ın (2015) çalışmasında göze çarpmaktadır. Tan (2015), çalışmasında on öğretmenden birinin Medya Okuryazarlığı için hizmet içi eğitim aldığını onun da yüzeysel bir eğitim aldığını vurgulamıştır. Keleş (2013), dersin alanında uzman kişilerce verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Elma vd., (2009a) Medya Okuryazarlığı dersi hakkında okul müdürlerinin görüşlerini aldıkları çalışmada Medya Okuryazarlığı dersini Sosyal alanlarda öğretmenlik yapan kişilerin vermesinin daha uygun olduğu verisine ulaşmışlardır. Yalnızca bir öğretmen iletişimi fakültesi mezunlarının bu konuda istihdam edilmesinin daha uygun olabileceğini belirtmiştir. Bir okul müdürü de Medya Okuryazarlığı dersini verecek olan

öğretmenlerin uzun süreli bir hizmet içi eğitimden geçmeleri gerektiğini belirtmiştir. Yaptığımız çalışmada görüşme yapılan öğretmenlerden kendilerini yeterli hissedenler olduğu gibi yetersiz hissedenler de bulunmaktadır. Çalışmadan elde edilen veriler bu yönleriyle benzerlik göstermektedir.

Söylemez (2012), yaptığı çalışmada Türkiye’de ebeveynlerin medya okuryazarlığına sivil toplum çalışmalarına veya farkındalık uygulamalarına katılımlarının söz konusu olmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla ebeveynler çocuklarına medya okuryazarlığı noktasında da iyi bir rehberlik yapabilecek vaziyette değildir ve Medya Okuryazarlığı konusunda ebeveynlerin de bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Kartal, 2007; Keleş, 2009; Şeylan, 2008 ve Tan, 2015). Görüşme yapılan öğretmenlerden bir tanesinin dersle ilgili yaşanan sorunların temelinde aile faktörünün de yattığını vurgulaması bu yönden çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı okullarındaki fiziksel ortamın yetersizliğini ve teknolojik anlamda bazı ihtiyaçlarının olduğunu dile getirmişlerdir. Elma vd.,’nin (2009a), okul müdürleri ile yaptıkları çalışmada okullarda Medya Okuryazarlığı dersi için fiziksel koşulların yetersiz olduğunu belirtenler olmuştur. Bunun yanında okullarda fiziksel yetersizliğin olmadığını belirtenler ve bu sorunun sadece Medya Okuryazarlığı dersinde olmadığını belirtenler de olmuştur. Söylemez (2012) ve Tan (2015) yaptıkları çalışmalarda ders kapsamında gerçekleştirilecek uygulamalar için televizyon, bilgisayar ve internet gibi bazı araç gereçlerin okullarda bulunması gerektiğini vurgulamışlardır. Keleş (2009) ise okullarda Medya Okuryazarlığı dersinden istenilen verimin alınabilmesi için medya sınıflarının olması gerektiğini vurgulamıştır. Son yıllarda okullarda teknolojik anlamda ilerlemeler olsa bile Fatih Projesinin beklenilenden yavaş ilerlemesi ve özellikle ortaokul seviyesinde yatırımlara başlanmamış olması ve ortaokulların ilkokullardan ayrıldıktan sonra ilkokul velilerinin sınıflara yaptıkları bilgisayar ve sinevizyon gibi yardımlardan uzak kalmasının bu tür bir ihtiyaç doğurduğu söylenilebilir.

Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları dersin zorunlu olmamasının öğrenciler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu altını çizmişlerdir. Alandaki diğer çalışmalarda Medya Okuryazarlığı dersinin seçmeli ders kapsamından çıkarılıp zorunlu ders kapsamına alınması gerektiği ve dersin seçmeli olmasının derse olan ilgiyi azalttığı vurgulanmıştır (Keleş, 2009; Semiz, 2013 ve Söylemez, 2012). Derse not verilmemesi de derse olan ilginin az olmasına neden olan bir faktör olarak tespit edilmiştir. Bu durum öğrenci, öğretmen ve veli açısından dersin önemsiz bir ders olarak algılanmasına sebebiyet vermektedir (Keleş, 2009; Semiz, 2013 ve Tan, 2015). Görüşme yapılan öğretmenler dersin seçmeli olmasının ve notunun olmamasının olumsuz etkileri olduğuna da vurgu yapmışlardır. Bu nedenle dersin öğrenciler tarafından ciddiye alınmadığını belirtmişlerdir. Çalışmadan elde edilen veriler bu yönüyle daha önce yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Tan (2015) ve Tüzel (2012) Medya Okuryazarlığı dersinden SBS’de soru sorulmamasının da bu dersin öğrenciler

tarafından ciddiye alınmamasına sebebiyet verdiğini ortaya koymuşlardır. SBS’de soru sorulmayan ders olarak ciddiye alınmayan Medya Okuryazarlığı dersinin soru sorulabilecek bir ders olarak görülmesi dersin amacına ulaşabilmesi bakımından bir engel olarak görülmektedir. Tan (2015), okul yöneticilerinin derse girmesi durumunda derse boş ders gözüyle bakıldığını vurgulamıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerin okullarda TEOG kaygısıyla hareket edildiğini ve bu nedenle öğrencilerin TEOG’da soru sorulmayan Medya Okuryazarlığı dersini ciddiye almadıklarını vurguladıkları görülmektedir. Okul yöneticilerinin dersten sorumlu olmaları durumunda dersin boş geçmesi veya derste TEOG’da soru çıkabilecek konuların işlenmesi gibi durumlarla karşılaşıldığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin de TEOG sınavında soru sorulabilecek konuların işlenmesi yönünde bir talepleri olduğu vurgulanmıştır. Dersin zorunlu olması ve sınavlarda dersle ilgili soru sorulması öğretmenlerin ortak beklentileri olarak göze çarpmaktadır. Öğretmenlerden idari görevi olanların bu görevlerinin dersin işlenmesine büyük oranda engel teşkil ettiği saptanmıştır. Bütün (2010), çalışmasında okulda idari görevi olan öğretmenlerin bu dersi verdiğini ancak bu durumun dersten yeterli verim alınması önünde engel teşkil ettiğini belirtmiştir. Bu anlamda bu çalışmanın bulgusu ilgili bulgumuzla benzerlik göstermektedir. İdari görev dolayısıyla ders saati içerisinde farklı yerlerde olmalarının gerekmesi, idari işlerinin yoğunluğu gibi sebeplerin idari görev yapan öğretmenleri engelleyen en büyük nedenlerden olduğu düşünülmektedir.

2007 yılında serüvenine başlayan Medya Okuryazarlığı dersinin gereken ilgiyi görmesi için çeşitli adımlar atılmış son olarak 2013 yılında yeni bir program yürürlüğe koyulmuştur. Ancak bu çabalar maalesef istenilen sonuçlara bir türlü ulaşamamıştır. Bu çabaların sonuca ulaşamamasının altında pek çok neden yatmaktadır. Medya Okuryazarlığı dersi en başında olduğu gibi seçmeli ders olarak kalmış ve bu durum öğrenciler, öğretmenler ve veliler tarafından dersin istenilen ölçüde ciddiye alınmamasına neden olmuştur. Dersten merkezi sınavlarda soru sorulmaması da aynı duruma sebebiyet vermiş ve ders zaman zaman merkezi sınavlarda soru sorulan derslerin işlendiği bir ders haline dönüşmüştür. Medya Okuryazarlığı dersinin ilk yıllarda oluşturduğu heyecan zamanla kaybolmuş 290 ortaokulun bulunduğu Samsun ilinde Medya Okuryazarlığı dersi 2008 - 2009 eğitim öğretim yılında 148 okul tarafından seçilirken, 2014 - 2015 eğitim öğretim yılında sadece 12 okul tarafından seçilmiştir. Okullarda medya sınıflarının ya da teknolojik alt yapısı olan sınıfların yetersizliği dersin işlenişinde aksamalara yol açmış ve yol açmaya devam etmektedir. Medya Okuryazarlığı dersini veren öğretmenlerin kendilerini alanda yetersiz olarak görmeleri de dersin verilmeye başlandığı yıldan bu tarafa devam eden bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Genel olarak lisans düzeyinde bu konu ile ilgili herhangi bir eğitim almayan öğretmenlerin dersi işlemek noktasında yetersiz kalacakları bir gerçektir. Ancak bu durum bilinmesine rağmen bir - iki eğitim fakültesi dışında eğitim fakültelerinde bu konuya gerekli önemin hala verilmediği görülmektedir. Medya Okuryazarlığı dersi için hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin ise aldıkları eğitimler genel olarak yüzeysel

kalmaktadır. Medya Okuryazarlığı dersini okul yöneticilerinin vermesi durumunda ise yöneticilerin idari sorumluluklarının çok fazla olması nedeniyle dersin boş geçmesi ya da dersin işlenememesi gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Kısacası Medya Okuryazarlığı için büyük umutlarla çıkılan bu yolda ne yazık ki büyük bir mesafe alınamamıştır. Ders istenilen özenle işlenememiş, öğrencilerden, öğretmenlerden ve velilerden istenilen ilgiyi görememiştir. Öğrenciler derse boş ders gözüyle bakmışlar dolayısıyla Medya Okuryazarı olmak yolunda büyük bir başarı sağlanamamıştır. Bu başarıyı sağlayanlar da söz yerindeyse istisna olarak kalmışlardır. Bu sorunların ortadan kaldırılması ve dersin arzu edilen seviyeye ulaşabilmesi için atılması gereken en önemli adım, dersin zorunlu hale getirilmesidir. Ancak birçok branş öğretmeni ders saatlerinin azlığından yakınırken ya da birçok eğitimci haftalık okul saatlerinin fazlalığı hakkında çalışmalar yaparken bu önerinin hayata geçmesinin kolay olmayacağı bir gerçektir. O yüzden daha pratik bir çözüm olan ve birçok ülkede başarıyla uygulanan Medya Okuryazarlığı dersinin Sosyal Bilgiler ve Türkçe gibi derslerin programının içine entegre edilerek verilmesinin daha uygun olacağı düşünülmektedir. Yıldan yıla dersi seçen okul sayısının azaldığı, seçenlerde ise dersin verimli işlenmediği düşünüldüğünde bir süre sonra dersin seçmeli dersler arasından çıkarılması kaçınılmaz sonmuş gibi gözükmektedir. Günümüzün en önemli okuryazarlık çeşitlerinden birinin sistemden tamamen kaldırılması yerine başka derslerin içinde daha etkili bir şekilde verilmesi bu açığın kapatılması anlamında önemli olabilir. Bu süreçle birlikte, programdaki kazanımlara yönelik öğretmenlere yardımcı olacak bir etkinlik kitabının hazırlanması, işe dönük hizmet içi programların hazırlanması ve eğer ayrı bir ders olarak verilmeye devam edecekse medya okuryazarlığı dersinin karnede görünen bir notunun olmasının dersin daha etkili bir şekilde işlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adak, N. (2004). Bir sosyalizasyon aracı olarak televizyon ve şiddet. *Bilgi Dergisi*, (30), 27-38.
- Aksaçoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Altun, A. (2008). Türkiye’de medya okuryazarlığı. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, (16), 30-34.
- Altun, A. (2009). Eğitim bilim açısından seçmeli medya okuryazarlığı dersi programına eleştirel bir yaklaşım. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 97-109.
- Apak, Ö. (2008). *Türkiye, Finlandiya ve İrlanda ilköğretim programlarının medya okuryazarlığı eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kocaeli Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Arklan, Ü. ve Taşdemir, E. (2008). Bilgi toplumu ve iletişim: bilginin yayılması sürecinde kitle iletişim araçları ve internet, *S.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(3), 67–80.
- Aufderheide, P. (1993). *Media Literacy. A Report of the National Leadership Conference on Media Literacy*. 03.05.2015, <http://eric.ed.gov/?id=ED365294>.
- Bacaksız, T. (2010). *Medya okuryazarlığı dersinde gazete ve dergi kullanımı İzmir’de medya okuryazarlığı dersinin öğrencilerin gazete ve dergi okuma alışkanlıklarına olan etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bayram, N. (2002). *Toplum ve iletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bütün, E. (2010). *Türkiye ’de medya okuryazarlığı dersine ilişkin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri: Samsun ili örneği*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Cüceloğlu, D. (2011). *Yeniden insan insana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Deveci, H. ve Çengelci, T. (2008). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından medya okuryazarlığına bir bakış. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 25–43.
- Elma, C., Kesten, A., Dicle, A. N., Mercan, E., Çınkır, Ş. ve Palavan, Ö. (2009a). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin medya ve medya okuryazarlığı dersine ilişkin tutumları. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (27), 93-113.
- Elma, C., Kesten, A., Dicle, N. A., Mercan, E. ve Çınkır, Ş. ve Palavan, Ö. (2009b). Medya okuryazarlığı dersinin okul müdürlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(36), 87-96.
- Ertuğrul, İ. ve Keskin, N. (2012). İnternet’in türkçe’nin kullanımında ve toplum-birey yapısının değişimindeki rolü. *Journal of Internet Applications & Management/İnternet Uygulamaları ve Yönetimi Dergisi*, 3(2). 79 - 88.
- Görmez, E. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı düzeyleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. ve Taşgın, S. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güner, F. (2011). *İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algulamalarında medya okuryazarlığının etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- İnan, T. (2014). Medya okuryazarlığı: Ortaokul öğrencilerinin ebeveynlerinin televizyon ve internete ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(35), 813 – 830.

- Jols, T. ve Thoman, E. (2008). *21. Yüzyıl okuryazarlığı: Medya okuryazarlığına genel bir bakış ve sınıf içi etkinlikler.* (C.Elma ve A. Kesten, Çev) . Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Kalan, Ö. G. (2010). Medya okuryazarlığı ve okul öncesi çocuk: Ebeveynlerin medya okuryazarlığı bilinci üzerine bir araştırma. *Istanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 1(39), 59-73.
- Kartal, O. Y. (2007). *Ortaöğretim 10. sınıf öğrencilerinin televizyon dizilerindeki mesajları algılamalarında medya okuryazarlığının etkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Kaya, K. ve Tuna, M. (2008). İlköğretim çağındaki çocukların sosyalleşmesinde televizyonun etkisi. *SDÜ: Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17), 159-182.
- Keleş, S. (2009). *İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Keleş, M. (2013). *Eleştirel pedagoji bağlamında medya okuryazarlığı dersinin işleniş biçiminin incelenmesi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kelleher, T. (2006). Public relations online: Lasting concepts for changing media. 05.07.2015. <https://scholar.google.ru/scholar>.
- Kellner, D. ve Share, J. (2007). Critical media literacy, democracy, and the reconstruction of education. *Medialiteracy: A reader*, 3-23. 05.07.2015 <https://scholar.google.ru/scholar>.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28(28), 283-298.
- MEB, R. (2006). İlköğretim medya okuryazarlığı dersi öğretim programı ve kılavuzu. 02.02.2015 <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>.
- MEB, R. (2013). Ortaokul ve imamhatip ortaokulu medya okuryazarlığı dersi öğretim programı. 02.02.2015. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber.* (1. Baskı). (S. Turan, Çev). Ankara: Nobel Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 1988.)
- Önal, H. İ. (2007). Medya okuryazarlığı: Kütüphanelerde yeni çalışma alanı. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(3), 335-359.
- Püsküllüoğlu, A. (2003). *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Semiz, L. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin medya okuryazarlığı yeterlikleri ve medya okuryazarlığı dersini yürüten öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Serhatlıoğlu, B. (2006). *Televizyon programlarının okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının zihin ve dil gelişimini etkileme biçimlerine yönelik öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi (Elazığ ili örneği).* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Söylemez, Y. S. (2012). *Asya ve Okyanusya ülkelerinde medya okuryazarlığı eğitimi: Türkiye ve Yeni Zelanda karşılaştırması.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kocaeli Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Şahin, M. (2012). *Medya okuryazarlığı dersi alan ve almayan ilköğretim okulu öğrencilerinin medya tüketim alışkanlıkları farklılaşması.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Şeylan, S. (2008). *Medya okuryazarlığı ders uygulamalarında dünya üzerinde görülen aksaklıklar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Kültür Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tan, O. (2015). *Medya okuryazarlığı eğitimi: öğrenci, öğretmen, aile bağlamında örnek bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Akdeniz Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tüzel, S. (2012). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde medya okuryazarlığı eğitimi: bir eylem araştırması*. (Doktora tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ülker, M. (2012). *Medya Okuryazarlığı dersi öğretmen kılavuz kitabının öğretim programı ile tutarlılığının değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Y. Ankaraligil, S. (2009). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinde medya okuryazarlığı ve eleştirel düşünme üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Medya okuryazarlığı çalıştay sonuç bildirisi, (2012). <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/cal9.html>

SUMMARY

Due to the increasing popularity of the media, a new concept has recently come under discussion in our country: media literacy. Although widespread in the rest of the world, debate on this concept has been relatively recent in our country. Media literacy, as a term, refers to the ability to receive the media contents through a critical filter rather than taking everything in (Şeylan, 2008). Today, this skill is considered to be necessary for all. In view of the fact that children, along with adults, are quite exposed to the effects of the media, a media literacy course within the school curriculum has come to be deemed indispensable.

The topic of media literacy first came up in Turkey in the conclusion of the declaration of the communication congress held on 20-21 February 2003 (Söylemez, 2012). However, the lion's share in introducing media literacy in Turkey was due to the Radio and Television Supreme Council (RTÜK), which came up with a project for media literacy as a school subject and initiated work so that it could be offered as an optional course in the primary curriculum. The first conference on media literacy was held on 23-25 May 2005. The conference highlighted the complete lack of experimental work directly on media education and media literacy in Turkey. In this context, the concepts of media education and media literacy were discussed, with emphasis put on the necessity and importance of media education for Turkey. The conference was concluded with suggestions put forward that media literacy should be offered as a subject in Turkish schools (Görmez, 2014).

Following a protocol signed on 22 August 2006, a pilot study began in the 2006-2007 school year in the seventh grade of five primary schools. In the 2007-2008 school year, Media Literacy was introduced as an optional subject in the secondary level of primary schools. Since the 2006-2007 school year, this subject has been offered in all schools across Turkey to be elected once in the 6th, 7th, or 8th grades (Elma *et al.* 2009a; Güner, 2011; and Şahin, 2012).

The Media Literacy subject, which has been taught in schools for about 10 years, was welcomed in Turkey with great interest at first but, as time has passed, this interest expressed by pupils, teachers, and parents alike has faded away due to external factors. The negative impact of these factors has, unfortunately, proven impossible to eliminate. The most pertinent data on what exactly these negative effects are, and how they can be dealt with, should be elicited from teachers' views. Along these lines, it was decided to seek teachers' views on the challenges presented by the Media Literacy subject at schools offering it in Samsun. However, the information presented by the local education authority, i.e. the National Education Directorate in Samsun, revealed that, of the hundreds of schools throughout the city, only 12 offered Media Literacy as an optional subject in the 2014-2015 school year. This alone is enough to draw attention to the importance attached to the subject.

In this context, this study is expected to draw the attention of those developing or implementing curricula, so that any shortcomings can be fixed and improvements made. With this objective, interview requests were sent to teachers teaching media literacy at the 12 Ministry of National Education (MEB) schools in Samsun. Two of these schools were later taken out of the scope of the study as they did not consent to the interviews being conducted.

The study used interviews, a qualitative research method, as a data collection instrument. The interview questions were amended and finalized in light of expert opinions. All the interviews conducted were audio-recorded. Descriptive analysis was used for the answers given to the questions.

The teachers interviewed were found to consider the concept of Media Literacy to be important. In two of the 10 schools where the interviews were conducted, the subject was taught by the principals, and in one, by the vice principal. The teachers with administrative duties quoted these administrative responsibilities as an obstacle to the smooth teaching of the subject. The teachers also stressed that the subject was not taken seriously enough by the pupils because it was optional. The subject does not appear on the pupils' report cards, which discourages teachers, pupils, and parents alike. Overcrowded classrooms with no adequate facilities also have a negative impact on the teaching of the subject. Assessment and evaluation for the subject is insufficient, and no media literacy questions are asked on the high school admission examination (the TEOG), which adds to the pupils' negative perceptions of the course. Furthermore, some teachers felt confident in teaching media literacy while others felt less so.

This lack of confidence has been an ongoing problem ever since the introduction of media literacy as a subject, which diminishes the effectiveness of the course. In order for this challenge to be overcome, Faculties of Education could offer courses in Media Literacy and more in-service training could improve teachers' skills.

To summarize, Media Literacy started off with great expectations but has fallen short of its goals. It has not been taught with diligence and has therefore failed to attract teachers', pupils', and parents' interest. Pupils consider the subject to be unnecessary as there are no questions from it on the TEOG. The most important step towards overcoming the problems mentioned and getting the most out of this course would be to make it compulsory. Media Literacy could also be integrated within the subjects of Social Studies or Turkish so that it can become more effective. Furthermore, a workbook with activities, coupled with more in-service training for teachers and a grade on pupils' report cards if the subject continues to be taught separately, could also be helpful in attaining the course targets.